

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 5/2008 rd**

**Regeringens proposition med förslag till bered-
skapslag samt vissa lagar som har samband
med den**

Till försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 februari 2008 en proposition med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den (RP 3/2008 rd) till försvarsutskottet för beredning. Grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till försvarsutskottet. Försvarsutskottet gav den 19 februari 2008 de övriga fackutskotten tillfälle att före den 30 april 2008 lämna utlåtande om befogenheter under undantagsförhållanden inom sina respektive fackområden.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Liisa Vanhala, justitieministeriet
- regeringsråd Kari Mäkinen, arbets- och näringsministeriet
- jurist Tuula Sillanpää, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- avtalsansvarig, jurist Heli Ahokas, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- direktör Markku Lemmetty, Akava r.f.
- specialrådgivare Katja Leppänen, Finlands näringsliv.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny beredskapslag. Syftet med reformen är att beredskapslagen ändras så att den uppfyller grundlagens krav. Dessutom ska bestämmelserna om myndigheternas befogenheter i undantagsförhållanden moderniseras.

Definitionen av undantagsförhållanden, som avgränsar lagens tillämpningsområde, föreslås också i fortsättningen gälla endast särskilt allvarliga kriser som berör hela nationen eller åtminstone en stor del av den och som har konsekvenser för samhällets funktion som helhet. Enligt den nya beredskapslagen avses med un-

dantagsförhållanden ett mot Finland riktat väpnat angrepp eller annat så allvarligt angrepp att det kan jämföras med ett väpnat angrepp och förhållandena omedelbart efter angreppet, ett mot Finland riktat hot om ett sådant angrepp, synnerligen allvarliga händelser eller hot mot befolkningens utkomst eller mot grunderna för landets näringsliv, samt en synnerligen allvarlig storolycka, förhållandena omedelbart efter olyckan och en pandemi som till sina verkningar kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka.

Befogenheterna enligt beredskapslagen ska införas genom förordning av statsrådet. Innan förordningen kan utfärdas ska statsrådet i samråd med republikens president ha konstaterat att undantagsförhållanden råder i landet. Enligt förslaget ska riksdagen i sista hand besluta om förordningens giltighet och giltighetstid.

Utformningen av bestämmelserna är preciserad. Regleringen har alltså lyfts från förordningsnivå till lagnivå.

I propositionen ingår också ett förslag till lag om delegationen för social- och hälsovården under undantagsförhållanden och förslag till lagar om ändring av åtta lagar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2009.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har behandlat ärendet utifrån sitt eget ansvarsområde och kommer med följande kommentarer.

Definition av undantagsförhållanden

I lagförslaget 3 § föreskrivs det om de undantagsförhållanden där det går att tillämpa beredskapslagen. Enligt 3 punkten i paragrafen kan ett sådant undantagsförhållande vara till exempel en synnerligen allvarlig händelse eller ett hot mot befolkningens utkomst eller mot grunderna för landets näringsliv som innebär ett väsentligt hot mot samhällets vitala funktioner. Enligt motiveringarna till förslaget har syftet med den nya formuleringen av bestämmelsen om en ekonomisk kris varit att betona att händelsen eller hotet inte nödvändigtvis behöver gälla tillgången på råvaror. Det kan t.ex. handla om allvarliga störningar i funktionen hos datatekniska eller logistiska system.

Det moderna samhället är beroende av till exempel elförsörjning och svåra problem i anknytning till den kan rätt snabbt äventyra både befolkningens utkomst och företagens verksamhet. Utskottet anser det viktigt att myndigheterna i samarbete med aktörerna i elbranschen ser till att systemet är funktionsdugligt under alla förhållanden. Att samhället är beroende av elförsörjningen framhäver betydelsen av de beredskapsåtgärder som är avsedda för allvarliga undantagsförhållanden.

Enligt utredning till utskottet är vanliga konjunkturnedgångar inte en sådan ekonomisk kris som avses i den föreslagna bestämmelsen. Inte ens lågkonjunkturen i början av 1990-talet är en sådan händelse som avses i bestämmelsen. Bestämmelsen gäller inte heller arbetsnedläggelser.

Arbetsrättsliga bestämmelser

Kapitel 13 i lagförslaget innehåller bestämmelser om offentlig- och privaträttsliga anställningsförhållanden. Bestämmelserna har precisrats genom att lagen reglerar de förfaranden som avviker från normalförhållanden. Statsrådet får genom förordning närmare bestämma till exempel ett maximibelopp för löneförhöjningar, gränser för en förlängning av arbetstiden, begränsning av uppsägningsrätten, uppsägningstidens längd och de branscher som undantagsbestämmelserna gäller.

Enligt 93 § i lagförslaget ska statsrådets förordning om ett tillfälligt undantag från uppsägningsrätten på vissa produktionsområden vara i kraft högst två månader åt gången. Någon motsvarande bestämmelse om giltighetstid föreslås inte för de övriga förordningarna i kapitel 13. Utskottet anser det viktigt att bestämmelserna om giltighetstiderna för förordningarna om anställningsvillkor är enhetliga.

Enligt 94 § i lagförslaget kan en allmän arbetsplikt införas endast under de undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten, alltså då det gäller ett väpnat angrepp eller hot om ett väpnat angrepp. Dessutom kan man förordna de

som har fått utbildning inom hälsovården eller på annat sätt anses vara lämpliga för uppgifter inom branschen att utföra nödvändigt hälsovårdsarbete under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 4 punkten.

Utskottet anser det motiverat att bestämmelserna om arbetsplikten har preciserats. För att undvika oklarheter är det viktigt att bestämmelserna tillräckligt noga och detaljerat definierar innehållet i arbetsplikten och den arbetspliktiga rättigheter och skyldigheter.

Utskottet anser det viktigt att lagförslaget tillförsäkrar den arbetspliktige fortsatt anställning under arbetsplikten och beaktar personens möjligheter att fullfölja sina förpliktelser. Det framgår dock inte direkt av lagförslaget eller motiveringarna till det om den arbetsgivare som den arbetspliktige under normala förhållanden är i anställningsförhållande till har övriga skyldigheter som kvarstår trots att arbetstagaren är arbetspliktig på annat håll. Det är påkallat att ta reda på om det finns behov att närmare reglera tillämpningen av bestämmelserna om till exempel lön, anställningsförmåner och intjänad semester i dessa situationer.

Lagförslagets 102 § gäller ett arbetspliktsregister som ska inrättas för verkställighet av arbetsplikten och styrning av arbetskraften. Man samlar in uppgifter om arbetspliktigas yrke, utbildning, försörjningsplikt, arbetsförmåga och anlitbarhet. Enligt 4 mom. kan man trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter om dem som arbetar inom social- och hälsovården till social- och hälsovårdsministeriet och länsstyrelserna.

Utskottet påpekar att det inte närmare framgår av lagförslaget eller dess motiveringar för vilka ändamål man får använda de uppgifter om dem som arbetar inom social- och hälsovården som lämnas ut från arbetspliktsregistret, hur-

dant registret ska vara och när uppgifterna ska strykas efter att undantagsförhållandena och behovet av att använda uppgifterna har upphört. Med beaktande av att det kan vara fråga om känsliga uppgifter om en persons förhållanden, försörjningsplikter och arbetsförmåga anser utskottet det viktigt att man tar reda på om det finns skäl att utvidga bestämmelserna om arbetspliktsregistret så att de även gäller de uppgifter som lämnats ut från registret eller att separat reglera behandlingen av dessa uppgifter.

Delegationen för social- och hälsovården under undantagsförhållanden

Regeringen föreslår en lag om delegationen för social- och hälsovården under undantagsförhållanden. Delegationens uppgift är att planera och förbereda skötseln av social- och hälsovården under undantagsförhållanden samt de färdigheter och stödåtgärder som är centrala med tanke på förberedelser för undantagsförhållanden.

Enligt lagförslaget ska medlemmarna i delegationen representera de relevanta myndigheterna och övriga samfund inom branschen. Det framgår inte noggrannare av motiveringen vilka aktörer som man har för avsikt att kalla till delegationen eller dess avdelningar, arbetsgrupper eller övriga organ. Utskottet anser det viktigt att personalens expertis utnyttjas i delegationens arbete och att representanterna för personalen deltar i planeringen av de system med vilka man förbereder sig för undantagsförhållanden.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet meddelar

att försvarsutskottet bör beakta det ovan sagda.

AJU 5/2008 rd — RP 3/2008 rd

Helsingfors den 27 mars 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
medl. Susanna Haapoja /cent
Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna

Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Katja Taimela /sd
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.